

KURJER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 28. PAZDZIERNIKA V. S. ROKU 1805.

ROSSYA.

S. Petersburg V. S. 27 Pazdziernika. Tajny Konsyliarz, Senator Murawiew donosi: Indyjskiemu kupcowi Gulabiew, który prosił, ażeby sędziowie bezstronni przejrżeli sprawę jego z Indyjaninem Mażyranem; rzecz oddana Ministrowi sprawiedliwości, który wyrok już zapadły utrzyma, jeśli znajdzie zgodny z prawem; w przeciwnym zdarzeniu da pomoc proszącemu i obronę.

X. Konstantynowi Lubomirskiemu proszącemu, ażeby Macochę jego skłoniono do ugody w pretensjach, które ma na mocy zapisów niby nieprawnych od zmarłego męża dla niey uczynionych; rzecz odesłana do Ministra sprawiedliwości.

Zonie Chorążego B. W. P. Krzyczyńskiego skarżący się na Konsystorz Brzeski Katolicki, który oddał do sądu iey męża za odstąpienie wiary Chrześcijańskiej, nie przyjmując usprawiedliwienia onego; rzecz odesłana do Ministra sprawiedliwości.

Szlachciance Jlliniewiczowej, która prosi, ażeby iey dano Starostwo, które zmarły mąż trzymał; Szlachciance Aramowiczowej, która prosi o uwolnienie iey domu od kwatery żołnierskiej; na te proźby niema Naywyższego zezwolenia.

HISZPANIA.

Madrið 30 Września. Adm. Gravina, chciał być stawiony przed sądem wojskowym, ażeby dał sprawę z czynności swoich podczas niepożytecznej kampanii, którą odprawił z Francuzami do Indyi zachod. mianowicie zaś podczas wiadomej bitwy pod Finisterre; ale rząd nie widział potrzeby tego sądu; i Gravina przyiósł główną komendę flott naszych w Cadix. Tu spokojnie dotąd stoją okręta Hiszpańskie i Francuzkie; ostatnie po oddaleniu się do Paryża Adm. Villeneuve, czekają ztamtąd nowego komendanta. Nieczynność zprzymierzeńców zamkniętych w porcie, wystawie flottę i miasto na dwoiste niebezpieczeństwo, głodu i bombardowania. Angielscy wodzowie odbierają znaczne posiłki; słychać że Nelson do nich niedawno przybył, i czyni wszelką gotowość do ataku. Z naszej strony komenderujący w Cadix Solano, o którego śmierci zawczasem była pogłoska, sposobi się do odporu, każąc uzbrajać iak naywięcej szalup działami osadzonych, których użyteczność dowiódł Adm. Massaredo podczas wojny prz. w podobnym zdarzeniu. Sprawujący interessa domu Austriackiego przy dworze Madrickim, odebrał z Wiednia zalecenie opuścić Hiszpanię. Gubernator wyspy Majorca donosił, że korsarz Angielski wysadził 30 ludzi na ląd w Jwice chcąc bydło zabierać mieszkańcom. Z tych jeden Ribas za pomocą 3 ludzi potrafił nieprzyjaciela zniewolić do powrotu na statki. Wice Król Mexykański pisze, iż miasto Vera Cruz i inne porty przygotował do obrony od Angielskich najeźdźców.

Dnia 3 Pazdziernika. G. O Faril odebrał niespodziewany rozkaz, opuściwszy komendę Gallicyi i portu Ferrol, z 8 t. żołnierza do Włoch pośpieszać; podobno lądem pójdzie przez Francją, gdyż morzem srodz. żegluga jest niebezpieczna od flott Angielskich. X. Pokoju donosząc o woli Królewskiej, oświadczył G. że w obowiązku nowym okazać będzie mógł przymioty ryceza i Ministra. Rozumiemy, że ta dywizya przeznaczoną jest ku obronie Etruryi, gdzie panuje córka Króla Katol. za pierwszą podobno wkrótce druga nastąpi liczniejsza.

Flotta zprzymierzona dziś w Cadix stojąca, składa się z okrętów nast. Hiszpańskie pod Adm. Gravina, Elcana, Grandellana, Eisneras, Alava: S. Tróycą od 130 arm. Asturia, Anna, Rayo od 120. Argonauta, Neptun od 86. Terribile, Montanez, Monarcha, Nepomucen, Au-

gustyn, Jldefonse, Franciszek AS. Bahama, Justo, od 74. Fulgencio, Leander od 64. Flora od 44. Francuzom po oddaleniu się Adm. Villeneuve, hetmanią: Magon, Dumanoir, Pregny; okręta ich: Bucentaure, Formidable, Neptune, Indomptable od 80 arm. Algeiras, Pluton, Montblanc, Swiftsure, Scipion, Berwick, Intrepide, Aigle, Heros, Fougueux, Du Guay Trouin, Argonaute, Terrible, Achille od 74. Hermione, Hortense, Cornelia, Themis od 40. korwet kilka. Tak więc Hiszpani mają 17 okrętów lin. Francuzi 18. Z przeciwnej strony widzą 24 okręta nieprzyjaciół w bliskości portu krążące; czasem na głębinie morskiej postrzegają innych jeszcze kilka, które niedawno z odsieczą przybyć musiały. Dla tej przyczyny, wynieść rychło na morze nie chcą zprzymierzeńce, myśląc iedynie o zabezpieczeniu flott i miasta przeciw spodziewanemu szturmowi; żołnierz Francuzki i Hiszpański z okrętów na ląd wysadzony pilnie pracuje około utwierdzenia baterji nadmorskich.

AUSTRYA.

Wiedeń 29 Pazdziernika. GG. kommanderujący wojskiem Austriackim w Bawaryi i Szwabii, przysyła do dworu rapporta o zaczęciu kroków nieprzyjaznych. D 7 GL. Auffenberg z Gunzburga był wysłany wieczorem do Wertingen z 6 batalionami grenadyerów, 3 fizylierów, 2 szwadronami kirysyerów X. Alberta, 2 lekkiej jazdy Latour, ażeby uważał obróty Francuzów, którzy w Donauwoerth przeszli z lewego na prawy brzeg Dunaju. Nazajutrz rano zbliżył się nieprzyjaciół do Wertingen; za przednią strażą jego ciągnęły dywizye liczniejsze, zkad łatwo wnosić mogli Austriacy, że ich oskrzydlić zamysła wojsko Francuzkie, gdy zwłaszcza postrzegli rozciągnięte onego skrzydła do Zusmarshausen i Gunzburga. Niektóre z batalionów swoich Auffenberg zdaleka od korpusu głównego postawił przy Wertingen; te Niemieszkaiać jazdą atakował nieprzyjaciół w przewyższającej sile; i chociaż nasze szwadrony walecznie piechotę zasłaniały, odeprzeć ataku niepodobno było. Straciliśmy zabitego Officyera, 100 żołnierzy; ranionych było 12 Officyerów, 221 żołnierzy; w niewolę zabrano 52 Officyerów, 1469 żołnierzy. Naywięcej straciły regimenta Sporck i Arcy X. Ludwika. Zabrali nadto Francuzi 3 chorągwie, 6 armat, kilka amunicyjnych wozów. Ponieważ nazajutrz kommanderujący GL. Auffenberg widziany nie był przy wojsku z bitwy pozostałym, domyślamy się iż jest poymany.

Tegoż d. 8. część armii Austriackiej ruszyła z Ulm do Gunzburga, chcąc w jedno miejsce zgromadzić rozrzucone regimenta, przejsć na prawy brzeg Dunaju, i nieprzyjaciół uprzędzić, jeśli by zamysł mieli przeprawić się na brzeg lewy. Nazajutrz stanęliśmy obozem przy Gunzburgu; prawe skrzydło oparli wodzowie o wieś Limpach, lewe do Neiserburg; wszystkie mosty na Dunaju osadzono; na lewym brzegu został G. d' Aspres, ażeby uważał obróty nieprzyjaciół. Ledwie armia stanęła na miejscu przeznaczonym, gdy dywizya d' Aspres została przymuszona ustąpić za Dunay z niejakim uszczerbkiem; sam wódz w zamieszaniu podobno jest poymany. Zatem Ney postąpił silnie do mostu, zamyslaiać przejsć na drugą stronę, i Austriaków oddalić od brzegów; przez całe południe iednak nic nie mógł dokazać, tak waleczny odpor znajdował. Naostatek wieczorem kolumna Francuzów przedarła się gwałtownie przez most, i weszła do Gunzburga. Jeszcze huzarowie Blankensteina natarli śmiało na nieprzyjaciół; lecz gdy ten z blizkich krzałów ognia dawał, cofnąć się musieli Austriacy. Nocną więc ciemność pozwoliła Francuzom utrzymać się na prawym brzegu Dunaju pod Gunzburgem. Wodzowie nasi dalszego ataku zaniechawszy, nocą z d. 9 na 10 do Ulm powracają. W tak zaciętej bitwie straciliśmy cokolwiek lu-

du; liczba nie jest wiadoma, gdyż regimenta w śpiesznym ciągnięciu listy swojej podać nie mogły. Ranionych 500 zostawiliśmy w Gunzburgu; w niewolę zabrał nieprzyjaciel blisko 600, i 1 armatę zdobył. D. 11 o południu Ney silnie uderzył na prawe skrzydło armii Austriackiej pod Ulm stojące, zamyslając miasto zdobyć i szanice. Lecz Cesarscy wodzowie z niewzruszoną stałością wytrzymali natarczywość szturmujących nieprzyjaciół; którym G. Mack znaczną część skrzydła lewego na odsiecz posłał; ta ukazawszy się nagle z tyłu prawego skrzydła Francuzów, z regimenta ich jazdy, z piesze w pień wycięła. Po tej bitwie dla nas chwalebnej i zyskowej. cofnęli się Francuzi, w dół Dunaju postępując z największym nieporządkiem, zamieszaniem, i trwogą, zostawwszy na placu blisko 1500 zabitych. Poymaliśmy 500 jeńców, 6 armat, 8 amunicyjnych wozów zdobył zwycięzca. Nadto jeszcze zabrano wiele innych wozów, między którymi znalazły się bagaże G. Dupont. GG. nasi: Schwartzenberg, Klenau, Giulay, regimenta kirysyerów Albert, Mack, lekko konny Latour, piesze Kollowrath i Arcy X. Maxymiliana stawiły się najlepiej; słowem wszyscy oficyerowie, żołnierze, i wodzowie na iednym skrzydle czynili z największą odwagą, na drugim czynnie i walecznie. Straciliśmy w tej bitwie zabitych i ranionych blisko t. Sciganie uciegających Francuzów przeciągnęło się do późnej nocy. GL. Kerpen w nogę postrzelony. Regiment Latour zdobył szandar 15 regimentu dragonii nieprzyjacielskiej.

Jest pogłoska, iż Arcy X. Karol przy zagaieniu kampanii we Włoszech, przeszedł rzekę Adige, opanował Veronę Włoską, zwycięstwo odniósł nad Francuzami, którzy 4 t. w niewolę zabrano. To pewna, że przed d. 15 armia nasza w tych stronach zewsząd razem ruszoną była, lecz do d. pomienionego dwór żadnej wiadomości nie odebrał o wojennych zdarzeniach.

Od początku wojny ter. w Niemczech, przed zaczęciem nawet kroków nieprzyjaznych, do tego iedynie zmierział Napoleon, ażeby wojskom Austriackim, które do Szwabii wkroczyły, powrót do Bawarii i dziedzicznych krajów był zagrodzony, a połączenie się z armią posiłkową niepodobne. Tego chcąc dokazać, złamał prawa obojętności, wojska Francuzkie i Bawarskie przez kraj Pruski gwałtem przesyłał dla skrócenia im drogi. Był w tych stronach G. Kienmayer; temu ponieważ zaleciła zwierzchność wyższa unikać bitwy z liczniejszym nieprzyjacielem, łatwo Bernadotte przeszedł Dunaj, i trafił do stolicy Munich. Nic w tych stronach nie zaszło uwagi godnego. G. Meerveldt, niedawno wysłany z Wiednia przyiósł komendę nad korpusem Kienmayera, dziś stojącym pod Isen i Ampling, który z armią G. Kutuzow złączony, wyniesie głów 70 t.

Nie tylko zgwałcili Francuzi obojętność uroczycie ogłoszoną krajów Pruskich, ale też Bawarczykom dozwolili, wbrew umowom i traktatom, napaść na wolne miasto Rzeskie Norimbergę, i ucisnąć obywatelów licznymi rekwizytami. Spodziewa się powszechność Europejska, że dwór Berliński w tém zdarzeniu postąpić zechce, iak przystoi Mocarstwu obrażonemu i potężnemu. Gwałtowności swojej nieprzyjaciel końca i miary nie kładnie. X. Schwartzenberg i Zakon Krzyżacki 900. t. frankow kontrubyci dać musieli, wszelką żywność, 12. t. par trzewików, 6 t. surdutów. Auszpurgskim kupcom surowie przykazano dostarczyć sukno na 50 t. kapot zimowych. Nie obeszło się bez podobnego zdzierstwa w kraju Anspach; na uczynione zaś przełożenia od dworu Berlińskiego, żadnej odpowiedzi nie dano. Słychać, iż Elektor Bawarski Maxymilian zezwolił na zaślubienie córki swojej Augusty z Wice Królem Włoskim Eugeniuszem Beauharnois.

Rząd nasz chcąc mieć summy potrzebne do poparcia wojny długiej i kosztownej, otworzył dobrowolną pożyczkę przez lotteryę; summa ogółem zaciąga się 20 mill. zł. ryń. za bilet każdy płacili się 100 zł. Kapitał będzie opłacony w lat 16; ponieważ corok 16 część biletów będzie wyciągniona; najniezwyklejszym ten zostanie, który swój kapitał odbierze z procentem corok 4; inni wygraiają od 50 do 80 t. przez co robi się dla rządu procent od pożyczki równo 7. Dla bezpieczeństwa biorących bilety, hypotekowane są dochody kruszcowe prowincyi dziedzicznych, w reszcie odpowiadać ma bank Wiedeński.

Do Wenecyi przybyli od wojsk posiłkowych komisarze; zdaie się że tych część znaczna wkrótce z Corfou przybędzie do pomienionego miasta, i złączy się z

Arcy X. Karolem, przeciw któremu zgromadził Massena nad brzegiem Adige rzeki 114 t. Włoskiego i Francuzkiego żołnierza, nie licząc dywizyi Neapolitańskiej i rezerwy Piemontskiej. Nadzieję mamy, że Napoleon i Bernadotte przy największym usiłowaniu bynajmniej nie przeszkodzą połączeniu posiłkowych wojsk z armią Szwabską. Minister Pruski Haugwitz pożegnawszy Cesarza otrzymał z rąk jego w podarunku tabakierę kosztowną z portretem Monarchy. Posłowie Bawarski i Batawski rozkaz odebrali od rządu naszego ztąd wyjechać w 24 god. Ambassadorowi Cobenzl d. 10 posłano zalecenie opuścić Paryż. Larocheoucault wyjeżdża wkrótce do głównej kwatery Arcy X. Ferdynanda, i tam zabawi, dopóki nasz Poseł opuściwszy Francją, nie stanie w granicach Rzeskich. W Czechach zgromadza się rezerwa, która ogółem wynosić będzie 15 t. żołnierza.

Wojska posiłkowe już stały na granicach Bawarii; dotąd nie zdarzył się żaden przypadek, któryby odbierał nadzieję blizkiego ich połączenia z armią Szwabską. D. 9 przez Braunau ciągnęło 6700 piechoty, 3200 jazdy; d. 11 7600 piechoty, 1800 jazdy; d. 13. 6300 piechoty, 3100 jazdy, d. 15 7 t. piechoty, 1400 jazdy; d. 16. 8700 piechoty, 1700 jazdy; lud piękny, zdrowy, karny, ćwiczony, długim ciągnięciem nie strudzony. Z tém wojskiem d. 15 złączyła się dywizya G. Kienmayer, z 6 regimentów konnych, z pieszych złożona; inni mówią, iż ogółem wynosi ludu 25 t. To pewna, iż w całej Monarchii Austriackiej, wszystkim batalionom rezerwowym nowozaciecznym do obozów ruszać kazano. Wkrótce ważnych wiadomości dwór czeka z Szwabii i Bawarii.

R Z E S Z A N I E M I E C K A

Berlin 22 Pazdziernika. Gońcem wiadomość odbieramy, że d. 18 dywizya wojsk Austriackich 6 t. żołnierza licząca, między Nordlingen i Dunkensbuhl spotkała 50 armat nieprzyjacielskich, pod zastoną 600 piechoty, 800 jazdy ciągnących ku brzegom Dunaju, z 100 wozami amunicyjnymi; ludzi, działa, wozy, słowem wszystko zabrali Austriacy. Nie wiemy, iaka to była dywizya Austriaków; po oddaleniu się G. Kienmayer na brzeg prawy Dunaju, żadnej nie mieli na lewym; przeto zgadywamy, że w te strony zayść musiał podjazd od armii Szwabskiej G. Mack oderwany.

Przygotowania wojenne w Pruskiej Monarchii najogromniejszą postać wzięły; regimenta wszystkie z stanowisk ruszone. Dwór nasz po wiadomych zdarzeniach w Cyrkule Frankońskim, podał notę treści niewiadomej posłowi Francuzkiemu Laforest; odpowiedział ten wkrótce, iakoteż W. Marszałek Duroc, wymawiając okolicznościami i potrzebą postępku gwałtowny i nieprawy; nawet Królewskie magazyny mocą otwierać kazali wodzowie zprzymierzeni, zboże z nich dla wojska zabierając. Tymczasem formują się armie Pruskie. W Anspach będzie I pod komendą X. Hohenlohe 50 t. żołnierzy wynosząca, do której przyłączyć się ma, iak mówią, 30 t. Sasów. Już Król z Elektorem traktować zaczął. Elektor Hesse Casselski ma hetmanic armii 2 w Cyrkule Westfalskim; w tej nie będzie Prusaków nad 20 t. lecz Elektor przyłączy własnego ludu 30 t. już nawet urlopowanych do chorągwi zwoływa. Armia 3 zgromadzi się pod Hildesheim; wódz najwyższy X. Brunświcki liczyć będzie tu żołnierza 60 t. Armia 4 ciągnie teraz przez kraj Meklenburgski do granic, iak zdaie się, Hannowerskich w liczbie 20 t. Naostatek pod Berlinem wytknięty jest oboz dla armii 5, nad inne liczniejszej; tu pod najwyższą zwierzchnością Króla komenderować będzie Moellendorf Feld M. Nie mówimy o innych dywizjach, które zebrać się wkrótce powinny w Szląsku i drugich miejscach. Słowem czeka powszechność odmian wielkich i dziwnych, iakie będą nie zgadywa.

Stralsund 24 Pazdziernika. Już wszystkie dywizye wojsk Szwedzkich i Rossyjskich opuściły granice Pomeranii; X. Meklenburgski dał pozwolenie do przeyscia wszystkim. Gustaw Adolf co chwila jest oczekiwany w obozach sprzymierzonych, posiłki zpodziewane z Carlscrony nie przybywają; może być płynącym na przeszkodzie późna iesień i morze zburzone. Kolumny niektóre są w Wismar, inne w Schwerin i Gustrów; to samo rozumieć trzeba o regimentach Pruskich; postępują wszystkie śpiesznym krokiem do granic Hannowerskich i brzegów Elby, nie spodziewając się doznać odporu żadnego od garstki Francuzów, na straż raczej, niż obronę i u-

trzymanie podbitego Elektoratu zostawionej pod G. Barbou.

Hannover 12 Października. Dziś rano goniec przybyły ze Szwabii, oddał G. Barbou list pisany od Ministra wojennego Berthier d. 16 z Echingen, w którym naprzód opisuje potęgę armii nieprzyjacielskiej; składała się z 14 regimentów pieszych przez Bawaryę z Austrii przybyłych do pomienionego Cyrkułu, z 13 także pieszych które przysłano z Tyrolu, z 5 które oderwano od armii Włoskiej Arcy X. Karola; naostatek z 12 półków konnych; co wszystko ogółem wynosić miało więcej 100 t. zbrojnego ludu. Austriacy wodzowie oparli skrzydło prawe o Memmingen; lewe w Ulm stało, miastach niedawno oszańcowanych z pośpiechem. Armia Francuzka ciągnąc w dół Dunaju lewym brzegiem tejże rzeki, tył wzięła nieprzyjacielowi; słowem Arcy X. Ferdynand i Mack znajdowali się w tym stanie, w jakim był r. 1800 Melas we Włoszech przed bitwą pod Marengo stoczoną. Ten widząc się zamkniętym w Piemencie, rychło zgromadził całą potęgę i Francuzów atakował, czego Mack nie uczynił w Szwabii; po przeciętej onemu komunikacji z Bawaryą, Tyrolem, Austryą, woyska swoje podzielił na kilka dywizyi. Tak więc zamiast jednej, wiele bitew w różnych miejscach stoczyć trzeba było Francuzom, których ten jest skutek, że zabrano 30 t. ieńców, więcej 30 chorągwi, artylleryą i wszystkie zapasy.

Przydaie Berthier, iż Memmingen od Marsz. Soult opasane, d. 14 kapitulować musiało. Miasto Ulm ze wsząd otoczone, to samo wkrótce uczyni, tu znajduje się 15 t. Austryaków, wiele artylleryi nieprzyjacielskiej, znaczne magazyny. O Arcy X. Ferdynandzie donosi, że na czele mocnej kolumny do Biberach ustąpił. Soult za nim pośpiesza, w nadziei zagarnienia pozostałych nieprzyjaciół. Zakończywszy kampanię w Szwabii Napoleon umyślił ciągnąć do Bawaryi, gdzie nad brzegami Inn rzeki nowe Francuzów czeka niebezpieczeństwo. Naostatek Minister przestrzega G. Barbou, ażeby iak najwięcej żywności i innych potrzeb do twierdzy Hameln zgromadził, gdzie bliżkiem oblężeniem jest zagrożony; zaleca żeby się bronił iak najdłużej, upewniając iż na wybawienie jego pośpieszy armia, gdy tego będzie potrzeba. List swój wydrukować, i całemu woysku przeczytać rozkazuje, co dziś uroczystej depelniono w mieście naszym i po innych miejscach; żołnierze wydawali zyczaiem swoim radośne okrzyki; z armat wałowych ognia dawano.

Auszpurg 16 Października. Od kilku d. trwa niepogoda, deszcz, zimno, śnieg i wiatry burzliwe; nie wstrzymały jednak Austryaków i Francuzów od wojennych czynności. W mieście naszym i okolicach żołnierza dziś nie mamy, wyiowszy 700 Wurtembergskich strzelców dziś przybyłych. Wszyscy pod Ulm stojąc od kilku d. walczą nieustannie prawie. Słyszymy ogromne z dział strzelanie; jednak nie wiemy co się dzieje w Szwabii. W klasztorach tutejszych kazano miejsce przygotować na przyjęcie 4 t. ranionych żołnierzy; przybycia ich wkrótce wyglądamy; obywatele nasi dostarczają lazaretom potrzeby wszelkie. To pewna iż d. wczorayszy i dzisiejszy bardzo krwawe być musiały. Mówią o bitwach zaciętych pod Gunzburg, Ulm, Memmingen, lecz nic pewnego nie mamy. Słowem od d. 8 podziśdzień walczą obie strony z uporem o zwycięstwo i chwałę. Świadczą podróżni, że d. 11 Ney w bitwie pod Albeck stracił kilka t. ludu w zabitych, ranionych, ieńcach. Drogi wszystkie ztąd prowadzące do Ulm, okryte są końmi zdechłymi, zepsutemi wozami. Inżynierowie Francuzcy zatrudniają się pilnie utwierdzeniem mostów na Lech rzece, naybardziej w Friedberg, Landsberg, Schongau, lękając się zapewne przyścia woysk nowych z Austrii; do tej roboty 4 t. wieśniaków zgromadzono; wszystko armia płaci piastami Hiszpańskimi.

Zywność nieskończenie rzadka i droga w kraju naszym; po wielu miejscach gospodarze było wszelkie dać musieli żołnierzom; resztę wykarmić przez zimę niepodobno dla niedostatku furazów. Oddalając się od nas Napoleon do Ulm na walną rozprawę, dał odezwę do armii swojej, w której przypomina, iż teraz właśnie być mieli w Angielskim kraju, gdyby ich woyny lądowe nie odciągnęły od brzegów Oceanu. Ta uwaga zagrożować powinna każdego do stateczności i mężstwa. Przekłada, iż nieprzyjaciół jest zamknięty, że bitwę iak w Marengo dać trzeba koniecznie; która, jeśli będzie wygrana, nowe marsze, trudy, niebezpieczeństwa, bitwy czekają zwycięzców. Pewna jest wiadomość, iż pod Gunzburgem 3 były rozprawy; w 1 d. 9 wygrał Ney; w 2 d. 11 został porażony; w ostatniej d. 12, potrzykroć wdzie-

rali się zapamiętali Francuzi do miasta; walczono długo na rynkach i ulicach; trzykroć nieprzyjaciół Austriacy odparli szczęśliwie do mostu na Dunaju, z wielką w ludziach klęską. Naostatek Ney wieczorem otrzymawszy posiłek 12 t. został w mieście Burgau napełniono żołnierzami ranionymi z obu stron. Podobne tey bitwy nastąpiły pod Ulm d. 13. 14. 15. i 16. opisania ich czekamy.

Hamburg 26 Października. Odebraliśmy z Ulm list pisany d. 17; zawarte w nim są wiadomości niektóre zgodne z doniesieniem wojennego Ministra Berthier, inne tym przeciwna i cale nowe. Czekać trzeba urzędowego z obu stron; teraz wypisujemy treść pomienionego pisma. Miasto Ulm, powiada, d. wczorayszego o 5 godz. wieczorem dostało się Francuzom; zabrali tu w niewolę 34 t. Austryaków. Sam Napoleon miał naywyższą komendę woysk Francuzkich w tej stronie; pod rozkazami jego Soult i Ney skrzydła do boju prowadzili; Odniesiona korzyść owocem jest krwi przelanej obficie w d. 15 i 16, które długo zostaną pamiętnymi. W Opactwie Herlingen znaleziono jeszcze 10 t. Austryaków. Nie mają teraz nieprzyjaciela żadnego w całej Szwabii Francuzi. 12 t. uchodzących śpiesznie z porażki do Nordlingen, doścignął tamże Murat, i do złożenia broni przymusił. Inna dywizya Austryacka, w której 6 t. samej prawie jazdy liczono, drogę wzięła do Wurtzburga; i tę gonił stojący w bliskości Murat, i podobno doścignie. Generałów zabranych w niewolę jest 32 albo 36, między którymi znajduje się ma naywyższy komendant G. Mack; żołnierzy więcej 60 t. ile ich zostawało z armii, 80 t. przenoszący; zwycięstwo kosztowało d. 8 krwawej pracy. Arcy X. Ferdynand Ulm opuścił przed oblężenia zaczęciem. Działa, ekwipaże, magazyny, konie, zabrano. D. 13 z Tyrolu do Bawaryi wkroczyło 6 t. Austryaków, którzy nieś mieli odsiecz swoim w Szwabii. Spotkał ich pod Landsberg G. Dupont, i do złożenia broni przymusił. Arcy X. Karol wysyłając znaczne posiłki przez Tyrol do Szwabskiej armii, Włoską osłabił 20 t. żołnierza. Massena miał zaczynać wojenne czynności nad rzeką Adige d. 11 albotęz naydalej 12.

Wurtzburg 18 Października. Bernadotte naywyższy komendant armii Bawarsko Francuzkiej, przeniósł główną kwaterę z Munich do Weilheim; prawe jego skrzydło zbliżyło się do gór blizkich Tyrolu, centrum zastępuje Wohlfahrtshausen, Paersdorff, Hohenlinden; skrzydło lewe rozciągnęło się do Muhldorff, gdzie się znajduje G. Wrede. Ten 5 batalionów Bawarskich i cokolwiek jazdy w Ingolstadt trzyma, żeby miał wolną przeprawę za Dunaj w przygodzie. Smutkiem nas powszechnym napełniła wiadomość odebrana z Berlina, że Król Pruski źle przyjął złamanie obojętności zwyciężeniem woysk zprzymierzonych przez dzierżawy jego w Cyrkule Frankońskim. Elektor dobrze pamiętny, że ocalenie Bawaryi i znaczną część losu swojej familii winien jest Brandeburskiemu domowi, postanowił iak nayrychleiej uczynić czego okoliczności groźne wymagają.

Ratisbona 19 Października. Do Nordlingen wkroczyła niespodzianie liczna dywizya woysk Austryackich z Szwabii przybyła; wódz niemieszkając uczynił wszelką gotowość do obrony miasta od następujących zbliżka Francuzów; w każdej bramie dział kilka postawiono. Pod Ulm krwawych kilka bitew stoczono; z obu stron ludu poległo wiele, ranionymi Francuzami napełnione Burgau, Donauwoerth, Auszpurg, inne miasta; w Donauwoerth pogrzebiony jeden z G. zabitych. Los bitwy nie dobrze wiadomy. Słychać, iż Napoleon z 90 t. zmierzając do Munich, gdzie miał stanąć dzisiay. Augereau 35 t. żołnierza w Huningue przeprowadziwszy na prawy brzeg Renu, przez las czarny na Stockach i Pfullendorf pośpiesza do Szwabii połud. ażeby nieprzyjaciółom odwrót przeciw do Voralbergu. W Amberg mieście wyższego Palatynu znajdowała się dotąd niewielka dywizya woysk Cesarzkich; d. 13 odciągnęła do Czeskich granic.

B R Y T A N N I A W.

Londyn 16 Października. Widzieli nakoniec Angliści przychodzącą do brzegów swoich flotę kupiecką, długo i troskliwie oczekiwaną z Indyi zachod. Zamiast 300 spodziewanych statków, nie liczymy nad 134; inne gdzie są niewiadomo jeszcze. Wojenne okręta przez Adm. Cornwallis wysłane z pod Brestu, znalazły ową flotę, i do portów odprowadziły. Dotąd nic nie ogłoszono o przypadkach doznanych w długiej żegludze, iaką szkodę nawałność lub nieprzyjaciół uczynił. Podobnym spo-

sobem tajne są szczegóły spotkania się eskadry Rochefortskiej z okrętami, które z Indyi wschod. powracały. To tylko pewna, iż Calcutta wzięty przez Kap. Lalle-mant, do portu Francuzkiego trafił.

Chociaż do wyprawy zamorskiej czynimy wielkie przygotowania, jednak podziśdzien wszystkie półki spokojnie zachowują się na leżach. Sam tylko Niemiecki legion do Dunes poszedł, gdzie zabrany na morze, ma być użyty na lądzie Europejskim. Utrzymuje się pogłowska, iż Cadix celem jest wyprawy. Zganiła Ministrom Oppozycya, że zaniedbali wziąć Ferrol, i zniszczyć z portem eskadry Hiszpańsko Francuzkie, mogąc to wykonać najłatwiej zaraz po ogłoszeniu wojny, co później niepodobne było, gdy nieprzyjaciel pomyślił o własnem bezpieczeństwie. Lęka się Oppozycya, żebyśmy Hiszpanom i Francuzom czasu nie dali do utwierdzenia Cadix, jeżeli wyprawę odwlekać zechcemy. Zegluga G. Moreau z Cadix do New York trwała d. 50; z żoną i dwoygiem dziećmi, 25 Sierpnia stanowszy w ostatniem mieście, tu do pewnego czasu obrał mieszkanie.

BATAWSKA RP.

Haga 19 Października. Biegał odgłos w kraju, że rząd nasz wkrótce ma pozwolić na wolne wprowadzanie towarów Angielskich. Pensyonarz urzędownie zaprzeczył tej powieści; owszem kazał przedsięwziąć środki dzielniejsze, ażeby zadość się stało prawu. Zaczęły się burze jesienne; wczora mieliśmy strasliwą w Texel, która nam flotę skołatała. Lecz przynajmniej rozumie naród, że jest dziś bezpieczny od Angielskiego lądowania. Pisano z Londynu, że Admiralicya, wyiowski legion Niemiecki, wojsk żadnych nie wysyła na ląd Europejski teraz; lecz po nowym r. znaczna część potęgi lądowej Jerzego 3 ma być użytą do wsparcia wojennych czynności Mocarstw zprzymierzonych. Dziś kommanderujący w naszej stolicy G. Bruce tutejszemu garnizonowi przy paradzie zwiastował korzyść odniesioną nad Austryakami pod Wertingen.

Dnia 22 Października. Wodzowie Francuzcy i Batawscy ztąd nagle posłali wiele dział do Schevening, iakby brzegi nasze lądowaniem od nieprzyjaciół zagrożone były. 3 kompanie gwardyi Pensyonarza ruszyły do Niemiec dla złączenia się z dywizją Dumonceau pod G. Marmont. Nowo-zaciężnych Gensdarmów Szef mieszkań powinien w Boisleduc; iego namiestnik w Zwoll mieście, postrzegając pilnie, ażeby nikt nie przestąpił prawa zakazującego wprowadzać do kraju towary niektóre, lub wywozić za granicę.

FRANCYA.

Paryż 18 Października. Napoleon pisał do Prefekta i Mairów Paryzkich z Auszpurga d. 10. dohłaszczając, iż działa i chorągwie na nieprzyjacielu zdobyte pod Wertingen w pierwszej bitwie, darować postanowił tej stolicy, ażeby wieczną pamiątkę miała korzyści nad nieprzyjacielem odniesionej przez Gubernatora swego X. Murat. Urzędnicy niemieszkać napisali odezwę do obywatelów, dar uwielbili, i przywiedli na pamięć słowa Napoleona: we ratunku podczas koronacyjnych obrządków rzeczono: w bitwach, największem niebezpieczeństwie, na morzu i w pustyniach Arabii, ku wam oko zwracałem Paryżanie, zasługując na waszą pochwałę i oklaski.

Wczora strzelano u nas powtórnie z armat, na pamiątkę zwycięstwa odniesionego pod Gunzburgem d. 9. Ney Francuzom hetmanił. Sam Arcy X. Ferdynand prowadził w ogień Austryaków. G. Malher na czele 59 regimentu piechoty dystyngował się najbardziej. Półkownik Lacuée syn zasłużonego stanu Konsyliarza przed frontem ubity poległ. Bitwa zacięta była; żołnierz walczył z żołnierzem, mąż wybierał męża. Odparliśmy nakoniec nieprzyjaciół; most wzięty, działa zdobyte. Murat wieczorem do Burgau z dywizją nadciągnął. Ney wychwala waleczność nowozaciężnych młodzieńców, którzy skoro byli raz w ogniu, składając imię *Conscript*, nazywać się zaczynają żołnierzami. Deszcz, zimno, nagłe ciągnięcie, rozmaite niewygody, nie zwątpiły jeszcze żołnierza, który tak długo obozował nad Oceanem. Austryacy stracić mieli 2500 ludu; 1200 jest poznaczonych, 6 armat. Z naszej strony 400 ubitych i raniomych.

Takie wiadomości dawną cenę wróciły papierom naszym; już dochodzą 60 od 100. Przed kilku d. bank Francuzki otrzymał 12 mill. talarów gotowizną; czekamy jeszcze 5 mill. piastrow z Hiszpanii. Pokazało się z ra-

chunków czytanych wczora na posiedzeniu publicznem tegoż banku, że ma w kassie summy znaczne.

Wiadomo, iż Senat z konskrypcyi r. ter. wezwał do chorągwi 80 t. młodzieńców; tych z rezerwą pozostałą r. 9, 10, 11, 12, i 13, liczba nowozaciężnych ma wynieść ogółem ludu 250 t. W stolicy naszej i departamentach okolicznych zaciąg już dokończony; młodź na miejsca wyznaczone pośpiesza; to samo stać się miało w prowincjach odleglejszych; tak ściśle urzędnicy wykonywają rozkazy rządowe. Przez gwałtowny i wielki zaciąg rolnictwo, rękodzieła ucierpią bardzo wiele.

Przed bitwą pod Wertingen stoczoną, Kapitan dragonii Unterofficyera Marente zrzucił z stopnia za niekarność; wkrótce potem ów żołnierz życie ratował oficyerowi w rzece Lech tonącemu. Napoleon głośno uwielbił ten postępek, i przyjęciem do legionu honorowego nagroził. Podobnym sposobem z każdego regimentu dragonii żołnierz jeden został nagrodzony. Grenadyerowie G. Oudinot znakomitą pochwałę odnieśli. Zabranym w niewolę Austryaków na Manheim i przez inne miejsca odprowadzają do granic Francuzkich żołnierze Wurtembergscy i Badańscy.

Senator Cacault umarł w dobrach swoich niedaleko Nantes, lat mając 62. Pamiętne jest podczas rewolucyi poselstwo iego w Rzymie.

Handel miasta Bordeaux iak daleko upadł podczas wojny ter. z Anglikami, dowodem niech będzie, iż w upłynionym niedawno r. ledwie 910 okrętów do portu zawinęło.

Spodziewamy się wkrótce odebrać wiadomość o zagaieniu kampanii we Włoszech przez Massenę; półki dla iego przeznaczone, wszystkie prawie nad rzeką Adige stanęły. Jeśli prawdziwa jest powieść, iż Arcy X. Karol znacznie osłabił wojsko swoje przez posiłki wysłane do Tyrolu i Szwabii, zmniejszy się niebezpieczeństwo, które nam z tej strony groziło najbardziej. Minister wojny Berthier pisał do Arcy Podskarbiego Lebrun w Genui dotąd bawiącego, iż Liguria lękać się nie powinna, i zawsze do Francyi wcieloną zostanie.

TURCYA.

Constantinopol 18 Września. Porta z Alexandryi pomyslną wiadomość odebrała przez Kapitana Baszę, iż w okolicach stolicy Cairu Ottomańskie wojska zupełne zwycięstwo odniosły nad Mammelukami. Kilku znakomych Beiów poległo w bitwie, między którymi znajdować się miał sławny Elfy. To pewna, że dziś głów 10 widzimy utkwionych nad bramą pałacu Sułtańskiego; spodziewają się Turcy odzyskać wkrótce i utwierdzić panowanie swoje nad całym Egiptem; szczegóły zdarzenia ważnego niewiadome. Oprócz wojsk dawniej z morza czarnego przeprowadzonych okrętami do Corfou, z tychże dywizye każda od 25 t. wkrótce ciągnąć mają do brzegów Adryatyckiego morza przez Multany i Wołoszczyznę; na co Porta chętnie zezwała. Anglicy maytków i żołnierzy na żołd swój zaciągniomych w państwie Ottomańskim, z liczby poddanych Sułtanowi Chrześcian, odesłali do Malty; płacą dobrze każdemu. Agent Francuzki Ruffin kilka not podał Dywanowi w krótkim czasie, w których zawierać się mają wielorakie proźby, projekta, rady i przestrogi; na żadną odpowiedzi nie odebrał.

Belgrad 2 Października. Serwianie dotąd nie naradzili się jeszcze, co mają czynić z przywilejami od Sułtana nadanymi; przyjąć, albo też o więcej prosić. Tymczasem w domu wielorakie zatrudnienia ułatwiają. Niedawno poymali w bitwie Agę Nissy, Awus. Ten, iak wiadomo, zbliżywszy się do granic Serwii, prosił, ażeby mu pozwolono wnieść do Belgradu z garstką żołnierza, przyrzekając twierdzę poddać Chrześcianom. Zgodził się na wszystko Czerni; lecz gdy się dowiedział, iż Awus zamiast garstki małej, 4 t. ma żołnierzy, wysłał przeciw niemu 6 t. zwyciężył, i poymał tego wodza; któremu poszczęściło się wkrótce wynieść z niewoli przez ucieczkę. Pokazało się wkrótce, iż był w porozumieniu z Kersyliami i wodzem ich Kusanzi Aly, zamysłał z nim połączony uderzyć niespodzianie na oboz Serwianów stojący pod Belgradem, i twierdzę uwolnić od oblężenia długiego; którą dziś mocniej ścisnął zwycięzca.

Alger 6 Września. Rewolucyi naszej, zamordowania z Ministrem Deja, ostatnią po wielu innych przyczyną było, uwolnienie bez okupu 250 niewolników Liguryi. Szemrali na tę hojność rządową obywatele, narzekała głośno milicya; szczęściem do buntu nie przyszło, dopóki brat rządcy Francuzkiego znajdował się w porcie naszym.